

فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۵۶، زمستان ۹۷

بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی شهروندان بالای ۱۸ سال شهر دزفول)

داریوش رضاپور^۱، رحمان باقری^۲

از صفحه ۴۹ تا ۷۲

تاریخ دریافت: ۹۷/۳/۹

تاریخ پذیرش: ۹۷/۷/۱۸

چکیده

اعتماد یکی از عناصر بنیادین در کنش متقابل اجتماعی است که در حل مسائل اجتماعی مربوط به نظم اجتماعی نقش مهمی دارد. اعتماد اجتماعی با رابطه‌ای که با احساس امنیت افراد دارد، می‌تواند یکی از کلیدی‌ترین عوامل ارتقاء سطح احساس امنیت در بین جوامع انسانی باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی انجام شده است. این پژوهش که با روش پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته انجام گرفته، جامعه آماری آن را شهروندان بالای ۱۸ سال ساکن شهر دزفول در سال ۹۵ تشکیل داده‌اند. حجم نمونه آن ۳۸۴ نفر است که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند. روایی و اعتبار به کمک آلفای کرونباخ و اعتبار صوری حاصل گردید و همچنین برای تحلیل نتایج داده‌های پژوهش از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان می‌دهد که بین متغیر وابسته یعنی احساس امنیت اجتماعی و متغیرهای مستقل اعتماد بین شخصی، اعتماد تعمیم‌یافته، اعتماد به محیط و اعتماد نهادی، همبستگی وجود دارد. این متغیرها اثرگذارترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در این حوزه پژوهشی می‌باشند. در پایان پیشنهاداتی جهت افزایش احساس امنیت اجتماعی ارائه گردید.

کلیدواژه‌ها: احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، اعتماد بین شخصی، اعتماد تعمیم‌یافته، شهر دزفول.

۱. استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. نویسنده مسئول. rezapour@gmail.com

۲. عضو هیئت علمی گروه اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. bagherirahman26@yahoo.com

مقدمه و بیان مسئله

حیات انسان از بدو تولد، با امنیت و مراقبت تضمین و تأمین می‌گردد. چرا که بیماری‌ها، آسیب‌ها و خطرات در تمام مراحل زندگی وجود دارند، به همین دلیل نیاز به شرایطی بدون خطر و امن، نیازی دایمی است و پایانی برای آن نمی‌توان تصور کرد. چنان که سلسله نیازهای مازلو^۱ نیز حکایت همین مدعاست. مازلو نیاز ایمنی را پس از نیازهای فیزیوژیکیک قرار داده است و ضرورت نیاز به ایمنی به حدی است که آن را قبل از نیاز به روابط اجتماعی، طرح نموده است (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۸۹). مولر معتقد است که امنیت در مفهوم ذهنی‌اش، یعنی فقدان احساس ترس از این‌که به ارزش‌های افراد حمله شود (مولر، ۲۰۰۰). از منظر رویکرد انتقادی کپنهاک و جامعه‌شناسانی همانند باری بوزان^۲ امنیت مقوله‌ای کاملاً اجتماعی است، که در بهترین حالت احساس امنیت انعکاسی از تجربه فرد از جامعه است (واران و همکاران، ۲۰۰۹: ۴۰۴).

احساس امنیت فرآیند روانی - اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علائق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند. نکته‌ای که بایستی به آن توجه شود، نقش و اهمیت وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی، در کنار وجود امنیت در بعد عینی است و به همین دلیل، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی می‌کنند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۳۵). بر این اساس نه تنها امنیت و عوامل مؤثر بر آن و شرایط خاص آن در یک مقطع زمانی و مکانی مشخص بلکه احساس امنیت نیز باید مورد توجه قرار گیرد. یکی از عواملی که به طور گسترده، با امنیت اجتماعی در ارتباط است، مفهوم اعتماد اجتماعی است. اعتماد یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و اجتماعی در میان افراد، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی است و در جریان تعاملات اجتماعی و کنش‌های متقابل بین افراد و گروه‌های اجتماعی، نقش مهمی را در ایجاد نظم و همبستگی اجتماعی و نیز حفظ آن‌ها بر عهده دارد. اعتماد اجتماعی، از عناصر مهم در پذیرش و همدلی اجتماعی محسوب می‌شود و در عین حال، بسترساز تعاملات اجتماعی و کانون مفهوم سرمایه اجتماعی است (محسنی تبری و دیگران، ۱۳۹۰: ۴۱).

1. Maslow, A

2. Buzan, B

علاوه بر این اهمیت اعتماد در روابط و پیوندهای اجتماعی به گونه‌ای است که می‌توان آن را عنصر اساسی زندگی اجتماعی تلقی نمود که زمینه همکاری و تعامل را در ابعاد مختلف جامعه گسترش می‌دهد، در حالی که کاهش اعتماد اجتماعی در جامعه موجب می‌گردد همواره نوعی ترس از برقراری رابطه و احساس ناامنی بین اعضاء بوجود آید، که مانع از تداوم و تقویت رابطه و کاهش همکاری و تعاملات می‌گردد؛ که در این صورت فردگرایی و منفعت طلبی که منشاء بسیاری از انحرافات و نابسامانی‌های اجتماعی است، در جامعه رواج می‌یابد (باستانی و دیگران، ۱۳۸۷: ۴۲).

بسیاری از اندیشمندان اجتماعی معتقدند که اعتماد، پایه اساسی نظم اجتماعی می‌باشد، اعتماد تنش‌ها را کاهش داده و انسجام را افزایش می‌دهد. آن چه که باعث اعتماد مردم به یکدیگر می‌شود احساس امنیت است. به هر صورت، مردم نیاز دارند تا به یکدیگر اعتماد بیشتری داشته باشند تا بتوانند با چالش‌های جهانی شدن عصر اطلاعات مقابله کنند. بنابراین اعتماد محصول اتوماتیک شرایط اجتماعی و اقتصادی خاصی در جامعه است که در طول زمان از طریق تکرار سلسله‌ای از تعامل‌ها شکل می‌گیرد. اندازه‌گیری میزان اعتماد اجتماعی که به نوعی بیان‌گر میزان سرمایه اجتماعی است، موجب آسیب‌شناسی اجتماعی جامعه شده و عوامل مختل‌کننده احساس امنیت را شناسایی و به چالش می‌کشانند.

وضعیت فعلی جامعه ما لزوم توجه به مساله امنیت شهروندان در ابعاد و زوایای مختلف را ضروری ساخته است. بحرانی بودن احساس امنیت قطعاً در رفتار شهروندان اثری مخربی خواهد گذاشت و آنان را از ایجاد روابط مطلوب و پیشرفت فردی ناتوان خواهد ساخت. در واقع زیستن همراه با اضطراب و ترس طبق گفته روان‌شناسان وضعیت خوشایندی نیست. از طرف دیگر در جامعه ایران که دستیابی به رفاه یکی از خواسته‌های مردم و به عنوان غایت توسعه از مهم‌ترین اهداف مسئولان و برنامه‌ریزان بوده است با کاهش امنیت، آرمان‌های افراد تخفیف می‌یابد، تعالی جامعه، رشد فکر، اندیشه و رشد استعدادها، همگی ریشه در عنصر امنیت دارد.

از منظر جامعه‌شناسی، حفظ و تقویت سرمایه اجتماعی (اعتماد) به مثابه علت یا متغیر مستقل، موجب تاسیس امنیت اجتماعی به عنوان معلول یا متغیر وابسته می‌شود، زیرا سرمایه اجتماعی به مثابه قواعد و راهنمای عمل در متن‌ها و

Archive of SID

موقعیت های مختلف اجتماعی به صورت یک علت، به بروز رفتارهایی خاص با متن ها و موقعیت های اجتماعی مختلف می انجامد (تقی لو، ۱۳۸۵: ۲۴۸).

بنابراین، با توجه به نیاز هر جامعه ای در جهت وجود زمینه های شکل گیری امنیت اجتماعی، قبول تقدم اعتماد بر احساس امنیت اجتماعی، و کم بودن میزان هردوی اعتماد و احساس امنیت اجتماعی در جامعه مورد مطالعه (چرایی کمبود مذکور هدف پژوهش حاضر نیست و به مطالعه جداگانه ای نیاز دارد) و این که تاکنون پژوهشی در مورد رابطه این دو مؤلفه سرمایه اجتماعی در شهر دزفول انجام نشده؛ موجب شده تا این پژوهش به بررسی شناسایی رابطه بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان بالای ۱۸ سال شهر دزفول بپردازد، شهروندانی که به نظر می رسد احساس امنیت اجتماعی خود را طی سال های اخیر در معرض چالش و تهدید می دیدند، احساس امنیتی که تا چندی پیش به واسطه فضای دینی و مذهبی و انسجام قومی تضمین شده بود.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

الف: مبانی نظری پژوهش

با توجه به گستردگی ابعاد موضوع مورد مطالعه، سعی شده از دیدگاه ترکیبی استفاده شود و به صورت تلفیقی از هر یک از رویکردهای نظری مطرح، مورد خاصی را استخراج گردد. در این پژوهش اعتماد اجتماعی در قالب اعتماد بین شخصی، اعتماد تعمیم یافته، اعتماد به محیط و اعتماد نهادی مورد سنجش قرار گرفته است. بنابراین برای تبیین رابطه اعتماد اجتماعی با میزان احساس امنیت اجتماعی، از رویکردهای نظری زیر استفاده شد:

اعتماد بین شخصی شکلی از اعتماد است که در روابط چهره به چهره خود را نشان می دهد. این شکل از اعتماد موانع ارتباطی را مرتفع می سازد و با کاستن از حالت دفاعی، بسیاری از تعاملات روزانه را موجب می شود. اعتماد بین شخصی حوزه ای از تعاملات میان دوستان و دیگران و همچنین اعتماد میان رئیس و کارمند، سرپرست و کارگر، معلم و شاگرد، فروشنده و مشتری و... را دربر می گیرد (امیرکافی، ۱۳۸۰: ۱۱). از دیدگاه پاتنام سرمایه اجتماعی (مترادف با مفهوم اعتماد اجتماعی) عبارت از ویژگی های زندگی اجتماعی، شبکه ها، هنجارها و اعتماد بین گروه هایی

است که مشارکت کنندگان در این گروه‌ها به کار مؤثرتر با یکدیگر برای تعقیب هدف‌های مشترک قادر می‌سازد. او بر اعتماد در جایگاه یکی از مفاهیم کلیدی و پایه‌های اصلی نظریه سرمایه اجتماعی تأکید می‌کند (پاتنام، ۱۹۹۳). همچنین فوکویاما^۱ معتقد است: مفهوم اعتماد ممکن است برای پیش‌نگری رفتار یک شریک با توجه به تعهدها و الزام‌های وی و امکان پیش‌بینی رفتارش در مذاکره‌ها و تعامل‌ها بیان شود، گرچه وی ممکن است با رفتار فرصت طلبانه نیز روبه‌رو باشد (فوکویاما، ۱۳۸۶).

به باور کلمن در هر رابطه مبتنی بر اعتماد حداقل دو جزء وجود دارد یکی اعتماد کننده و دیگری اعتماد شونده و فرض بر این است که در کنش هر دو جزء هدفمند بوده و به دنبال ارضای نیازهای خود هستند. طرف اعتماد کننده باید تصمیم بگیرد که با دیگری وارد معامله و کنش شود یا نه (یعنی خطر را بپذیرد یا نه) و طرف اعتماد شونده نیز باید بین حفظ اعتماد و یا شکستن آن انتخاب کند. بنابراین رابطه‌ای مبتنی بر اعتماد، یک عمل دو جانبه است و بر مبنای اصل به حداکثر رساندن فایده تحت شرایط مخاطره قرار دارد (کلمن، ۱۳۷۷: ۲۷۱).

علاوه بر این گیدنز معتقد است که اعتماد غیر شخصی به دیگران ناشناس ناشی از ماهیت رشد یابنده نظام‌های انتزاعی می‌باشد. وجه عمده اعتماد در دوران مدرنیته، پابندی‌های بی‌چهره‌ای است که در نظام‌های تخصصی معنا می‌یابد. به نظر او در دوره مدرن، اعتماد به اشخاص متکی بر پیوندهای شخصی در چارچوب اجتماع محلی و شبکه‌های خانوادگی نیست. اعتماد در سطحی شخصی، تبدیل به طرحی می‌شود که طرفین باید روی آن کار کنند و مستلزم در دسترس بودن از سوی دیگران است. در اینجا اعتماد را نمی‌توان با اصول ثابت و هنجار بخش در اختیار داشت، باید آن را جلب کرد و وسیله این کار نشان دادن محبت و سعه صدر است. علاقه ما به داشتن روابط بیان‌گر همین پدیده است. این روابط همان پیوندهای مبتنی بر اعتماد هستند که باید روی آن کار کرد (گیدنز، ۱۳۹۲: ۱۴۴-۱۴۳).

اعتماد تعمیم یافته موجب حسن ظن داشتن نسبت به افراد جامعه جدای از تعلق آنان به گروه‌های قومی و قبیله‌ای می‌شود. بنابراین اعتماد مزبور تنها به روابط چهره به چهره محدود نمی‌شود. این نوع از اعتماد مرزهای خانوادگی،

1. Fukuyama, F

Archive of SID

همسایگی، محلی و قومیتی را زیر پا می گذارد و بیشتر مبتنی بر نگاه ما به جهان است (امیرکافی، ۱۳۸۰: ۹). لوهمان، کارکرد اعتماد اجتماعی را باید در درون سیستم اجتماعی بررسی کرد و سپس آن را با نظم در جامعه مقایسه کرد. به باور او، اعتماد به معنی مطمئن بودن درباره کنش های احتمالی دیگران در آینده است. وقتی ما اعتماد می کنیم چنان است که گویی در مورد آینده آگاهی داریم. نشان دادن اعتماد، نوعی پیش بینی آینده است یعنی به نوعی رفتار می کنیم که گویی آینده، تعیین شده است (لوهمان، ۱۹۷۳: ۱۰). در حالی که به عقیده لاک لی، اعتماد اجتماعی باعث اشتیاق به ریسک کردن در متن اجتماع بر پایه داشتن حس اطمینان به این که دیگران آن گونه که انتظار می رود پاسخ می دهند و با پشتیبانی خود با ما همراهی می نمایند (لاک لی، ۲۰۰۵: ۱۲).

اعتماد نهادی بر میزان مقبولیت و کارایی و اعتمادی که مردم به نهادها دارند، دلالت دارد. به تعبیر دوگان^۱ انعکاس فقدان اعتماد به نهادها در بیشتر موارد نتیجه بی اعتمادی به افرادی است که عهده دار امور آن نهادها هستند (علی پور و دیگران، ۱۳۸۸: ۱۱۶). به باور زیمل بدون اعتماد کلی که مردم نسبت به یک دیگر دارند، جامعه می بایست از هم می پاشید. او اعتماد را به عنوان یکی از مهم ترین عناصر مصنوعی در درون جامعه در نظر می گیرد، که در سطح بین شخصی و به ویژه سطح نهادی اهمیت دارد. زیمل اعتماد را واسطه نسبتاً خاص مبادله اجتماعی می داند (زیمل، ۱۹۵۰: ۳۸۴). بنابراین میزان اعتماد نهادی برحسب نوع ارزیابی مردم از کارکنان این نهادها در قالب ادارات، ارگان ها و نهادهای گوناگونی که در زندگی روزمره با آن ها ارتباط دارند، سنجیده می شود.

به باور مازلو نیازهای پنج گانه (جسمانی، امنیتی، تعلق و عشق، احترام، و خودشکوفایی)^۲ خصلت سلسله مراتبی داشته و در اکثر افراد، تا نیازهای سطوح پایین برآورده نشوند، چنان ارگانیسم را درگیر خود می کنند، امکان پرداختن به نیازهای سطوح بالاتر کمتر است (مازلو، ۱۳۷۲: ۱۲۱). بر مبنای نظر وی برآورده نشدن یک نیاز در سطوح پایینی هرم می تواند بر انگیزه افراد در برآورده کردن نیازهای رأس هرم تأثیر مستقیم گذاشته و تا زمان ارضاء این نیازها، تمایلات برتر به تعویق افتد. به عبارتی بر آورده نشدن نیازهای امنیتی بعد از نیازهای جسمانی می تواند مانعی در

1. Dogan, M

2. The need for self-actualization

رسیدن به خودشکوفایی که در رأس هرم مازلو قرار دارد، باشد.

از دیگر مؤلفه‌های اساسی در احساس امنیت اجتماعی، سازگاری و اعتماد فرد به محیط است. به باور پارسونز کارکرد خرده نظام‌ها برآوردن یک نیاز یا نیازهای نظام است که در نهایت همه به دنبال حفظ مجموعه کل هستند و می‌خواهند نظم و ثبات را در جامعه به وجود آورند. یکی از این چهار خرده نظام، تطبیق و سازگاری با محیط از طریق ارگانیکس رفتار است (ریترز، ۱۳۹۳: ۱۳۷). براساس نظریه فشار اجتماعی که رفتارهای انحرافی را نتیجه فشارهایی می‌داند که بعضی از مردم را وادار به کجروی و بروز ناامنی می‌کند، تأثیر شرایط محیطی بر روی ابعاد امنیت اجتماعی یعنی امنیت جانی، امنیت مالی و غیره یکسان و یک جهت نیست. پایه این نظریه را اعتقاد به این مسئله تشکیل می‌دهد که عوامل و ویژگی‌های فردی به خصوص طبقه اجتماعی، تعیین کننده میزان احساس امنیت و اعتماد است؛ و هر چه فرد از لحاظ وضعیت اقتصادی و رفاهی در موقعیت مناسب‌تری قرار داشته باشد، میزان احساس امنیت و اعتماد این فرد نیز بالاتر رفته و هر چه فرد به لحاظ اقتصادی ضعیف‌تر باشد و در تأمین نیازهای کمی و کیفی زندگی اش ناتوان باشد، در نتیجه احساس آسیب پذیری بیشتری می‌کند و در سطح پایین‌تری قرار می‌گیرد (کامران و برآبادی، ۱۳۸۹). به باور اینگلههارت این امر موجب اعتماد در سطح کلان می‌شود.

طبق نظریه کنترل اجتماعی، کنترل و نظارت اجتماعی می‌تواند یکی از عوامل مهم اجتماعی شدن و همنوایی با جامعه باشد. هرگاه فردی نتواند رفتار پذیرفتنی و شایسته یک موقعیت را از خود نشان دهد، ما او را شخص منحرف می‌شناسیم. اگر این گونه انحرافات خارج از نظارت معیارهای اجتماعی ادامه یابد، جامعه با تهدید از هم گسیختگی روبه‌رو می‌شود. با کاربرد ابزارهای کنترل و نظارت اجتماعی، جامعه می‌تواند بزهکاران را زندانی کند. گذشته از این نظارت رسمی، نظارت‌های غیر رسمی دیگری چون طرد گروه نیز می‌تواند به عنوان روش‌های مؤثر نظارت اجتماعی به کار آیند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۹۰).

ب: پیشینه پژوهش

زارع شاه‌آبادی و ترکان (۱۳۹۰)، در پژوهشی تحت عنوان: بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد؛ به دنبال بررسی احساس امنیت

Archive of SID

اجتماعی در بین شهروندان متأهل شهر یزد بودند. نتایج نشان داد که بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی، احساس نظارت نهادی، اعتماد بین شخصی، هنجار اجتماعی و سرمایه اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار و بین متغیر احساس آنومی و احساس امنیت رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که به ترتیب متغیرهای جنسیت و اعتماد بین شخصی در مجموع ۲۶ درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت) را تبیین می کنند.

عنایت و دیگران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان: مطالعه رابطه اعتماد و احساس امنیت اجتماعی در میان جوانان ۲۹-۱۵ سال ساکن شهرهای شیراز و یاسوج، به این نتایج می رسند که احساس امنیت اجتماعی پاسخ گویان بیشتر تحت تأثیر اعتماد قرار دارد تا محل سکونت آنان. همچنین اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و نهادی، هر دو، موجب افزایش احساس امنیت اجتماعی می شوند؛ اما تأثیر اعتماد نهادی بر افزایش احساس امنیت سیاسی و قضایی چندین برابر تأثیر اعتماد تعمیم یافته است؛ همچنین میزان احساس امنیت عمومی و اقتصادی به همان اندازه اعتماد نهادی، تحت تأثیر اعتماد تعمیم یافته قرار دارد.

فقهی فرهنگد و زنجانی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان: ارتباط بین امنیت اجتماعی با مؤلفه های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی (مورد مطالعه: خانواده های شهر تبریز): سرمایه اجتماعی در دو بعد فرهنگی (انواع اعتماد) و بعد ساختاری (مشارکت اجتماعی و حمایت های عاطفی و مادی شبکه) مورد بررسی قرار می گیرد. نتایج به دست آمده نشان داد که تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی با رفاه اجتماعی رابطه معناداری دارند و از بین متغیرهای پیشینه ای وضعیت تأهل و جنسیت با رفاه اجتماعی رابطه داشتند. همچنین بین امنیت اجتماعی با سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی رابطه وجود دارد.

هزارجریبی و دیگران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان: بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن مؤلفه های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی (مطالعه موردی شهر تهران): چنین نتیجه می گیرند که بیشتر شهروندان میزان احساس امنیت اجتماعی خود را متوسط و پایین دانسته اند و از میان چهار شاخص در نظر گرفته شده برای احساس امنیت اجتماعی (جانی، مالی، فکری و جمعی) امنیت مالی و جانی، میانگینی به مراتب بیشتر از امنیت فکری و جمعی را دارا می باشند. مقدار

R۲ در رابطه رگرسیونی ۰/۲۹۳ به دست آمد که نشان دهنده این است که متغیرهای وارد شده در مدل، فقط ۲۹/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کنند و بیشترین رابطه را با متغیر احساس امنیت اجتماعی را نیز پایگاه اجتماعی-اقتصادی و اعتماد اجتماعی دارا می باشند.

بلانکو و دیاز^۱ (۲۰۰۷)، در مقاله ای با عنوان: نظم اجتماعی و سلامت روانی با رویکردی به سلامت اجتماعی، سعی کردند تا ارتباط بین ابعاد سلامت اجتماعی را به عنوان شاخص نظم اجتماعی با جنبه های دیگری از سلامت مثل میزان افسردگی، عزت نفس، محرومیت، میزان آنومی و کنش های متقابل اجتماعی، احساسات مثبت و منفی و رضایت را مورد بررسی قرار دهند.

کاراکاس^۲ و دیگران (۲۰۱۰)، در پژوهشی با عنوان: ترس از جرم در میان شهروندان ترکیه: به بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در بین ۶۷۱۳ نفر از شهروندان ترکیه پرداخته اند. نتایج نشان داد بین احساس امنیت با متغیرهای جنسیت، سن و تحصیلات رابطه وجود دارد. علاوه بر این فقر، تحرک مسکونی، ساختار نامتناسب محله، ناهمگونی قومی و نبود پیوندهای اجتماعی سبب کاهش ظرفیت محله جهت کنترل غیر رسمی رفتار مردم در ملا عام و در نتیجه، افزایش احتمال بروز جرم و جنایت می گردد.

سارجنت^۳ و دیگران (۲۰۱۳)، در پژوهشی با عنوان: قومیت، صداقت و همکاری با پلیس: نشان می دهد که در میان گروه های نژادی (هندی و ویتنامی) میانگین اعتماد و همکاری با پلیس در مقایسه با جمعیت کلی پایین است. علاوه بر این فرایند ایجاد اعتماد و تشویق به همکاری با پلیس در میان گروه های نژادی متفاوت بوده؛ به طوری که عدالت رویه ای در تشویق به همکاری با پلیس در میان گروه های نژادی هندی و ویتنامی در مقایسه با جمعیت کلی استرالیا کمتر تأثیر گذار بود. همچنین در بین گروه ویتنامی عدالت رویه ای در ایجاد تمایل اعتماد به پلیس در مقایسه با جمعیت کلی استرالیا تأثیر کمتری دارد، در عوض عملکرد پلیس در ایجاد تمایل به اعتماد به پلیس در میان آنان بیشتر تأثیرگذار است.

1. Blanco & Diaz

2. Karakus

3. Sargeant

فرضیه های پژوهش

۱. بین میزان اعتماد بین شخصی با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین میزان اعتماد تعمیم یافته با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین میزان اعتماد نهادی با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین میزان اعتماد به محیط با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
۵. بین متغیرهای زمینه ای (سن، جنسیت، اشتغال، درآمد) با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱- پشوانه نظری متغیرها

| متغیر | دیدگاه نظری |
|--------------------|-------------------------------|
| اعتماد بین شخصی | گیدنز، پاتنام، پارسونز و کلمن |
| اعتماد تعمیم یافته | گیدنز، لوهمان |
| اعتماد نهادی | زیمل |
| اعتماد به محیط | پارسونز و اینگلهارت |

روش تحقیق

این پژوهش مبتنی بر روش پیمایش است. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش پیمایشی استفاده از پرسشنامه محقق ساخته و در بخش اسنادی، فیش برداری از منابع و استفاده از اینترنت است. جامعه‌ی آماری شامل کلیه‌ی شهروندان بالای ۱۸ سال شهر دزفول می‌باشد که هر کدام از آنان به عنوان یک واحد آماری در نظر گرفته شدند. حجم نمونه نیز با توجه به جامعه آماری، خطای نمونه‌گیری، واریانس و با استفاده از جدول حجم برآورد نمونه، لین (۱۹۷۶)، برابر با ۳۸۴ نفر است. روش نمونه‌گیری برای دسترسی به نمونه‌های مورد مطالعه با توجه به جمعیت شهر دزفول، نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. بدین صورت که از مناطق

سه گانه شهرداری دزفول، چند ناحیه به طور تصادفی انتخاب شد، سپس به نسبت تعداد خانوار از هر ناحیه بلوک‌هایی به شیوه تصادفی برگزیده شد و در آخرین مرحله ساکنان این بلوک‌ها مورد پرسش قرار گرفتند. با توجه به سطوح سنجش متغیرها، به تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی (شامل جداول، شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و فراوانی‌ها) و استنباطی (شامل تحلیل دو متغیرها، تحلیل رگرسیون) پرداخته شد. جهت تعیین اعتبار از روش اعتبار صوری استفاده شده است که پرسشنامه به چند نفر از استادان و پژوهشگران صاحب نظر ارائه شده و نظرات آن‌ها در رابطه با تصحیح و تغییرات لازم در پرسشنامه اعمال شده و گویه‌ها و پرسش‌های نهایی مجدداً مورد آزمون قرار گرفتند. جهت سنجش پایایی سنججه‌های پژوهش، گویه و پرسش‌های مورد نظر از حدود ۵ درصد حجم نمونه آماری مورد پیش آزمون قرار گرفت و پس از جمع‌آوری اطلاعات و استخراج نهایی نتایج، پایایی پرسشنامه محاسبه و میزان آلفای کرونباخ^۲ برای اعتماد بین شخصی ۰/۸۰، اعتماد به محیط ۰/۷۴، اعتماد نهادی ۰/۷۶ و اعتماد تعمیم یافته ۰/۷۲ به دست آمد که با توجه به این که این مقادیر بیشتر از ۰/۷ هستند، بنابراین مقدار پایایی قابل قبولی دارند. در نهایت تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله نرم افزار SPSS انجام شد.

یافته‌های تحقیق

الف: آماره‌های توصیفی

طبق یافته‌ها، از مجموع افراد پاسخ‌دهنده ۴۶/۳ درصد را زنان، ۵۳/۷ درصد را مردان تشکیل می‌دهند. درصد افراد متأهل ۷۱/۷ و درصد افراد مجرد ۲۸/۳ بود. دامنه سنی آزمودنی‌ها بین ۱۸ سال تا ۵۸ سال با میانگین سنی ۳۰ سال بود. همچنین در رابطه با وضعیت اشتغال آزمودنی‌ها مشخص شد که، به ترتیب ۱۶۰ نفر (۴۱/۷ درصد) شاغل، ۲۲۴ نفر (۵۸/۳ درصد) غیرشاغل بوده‌اند. نتایج نشان داد بیشترین فراوانی درآمد خانوار مربوط به گروهی است که درآمد خانواده خود را بین پانصد و یک هزار تا یک میلیون تومان گزارش کرده‌اند، که ۴۸/۹ درصد از کل پاسخ‌گویان را تشکیل می‌دهند و کمترین میزان درآمد مربوط به گروهی

1. Face Validity
2. Cronbach's Alpha

Archive of SID

است که درآمد خانوار خود را بالاتر از دو میلیون تومان گزارش کرده و شامل ۰/۸ درصد پاسخ گویان می باشد. به طور خلاصه آماره های توصیفی در جدول شماره ۲، و توزیع داده های شاخص اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. لازم به ذکر است که متغیر وابسته احساس امنیت اجتماعی توسط شاخص های امنیت جانی، شغلی، مالی، فکری، اخلاقی، حقوقی و احساسی سنجیده شده است. و برای انجام آماره های استنباطی میانگن این شاخص ها به عنوان مقادیر متغیر وابسته احساس امنیت اجتماعی مورد تحلیل قرار گرفته است.

جدول ۲- توزیع داده های مربوط به آماره های توصیفی

| توزیع داده ها | | | | متغیر |
|---------------------------|---------|------------------------|---------|---------------|
| مرد | | زن | | جنسیت |
| درصد | فراوانی | درصد | فراوانی | |
| ۵۳/۷ | ۲۰۶ | ۴۶/۳ | ۱۷۸ | |
| متأهل | | مجرد | | وضعیت تأهل |
| درصد | فراوانی | درصد | فراوانی | |
| ۷۱/۷ | ۲۷۵ | ۲۸/۳ | ۱۰۹ | |
| ۳۵ تا ۵۸ سال | | ۳۵ تا ۱۸ سال | | سن |
| درصد | فراوانی | درصد | فراوانی | |
| ۴۶/۳ | ۱۷۸ | ۵۳/۷ | ۲۰۶ | |
| غیر شاغل | | شاغل | | اشتغال |
| درصد | فراوانی | درصد | فراوانی | |
| ۵۸/۳ | ۲۲۴ | ۴۱/۷ | ۱۶۰ | |
| بالاتر از یک میلیون تومان | | ۵۰۰ تا یک میلیون تومان | | درآمد ماهیانه |
| درصد | فراوانی | درصد | فراوانی | |
| ۵۱/۱ | ۱۹۶ | ۴۸/۹ | ۱۸۸ | |

جدول ۳- توزیع داده های شاخص اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی

| متغیر | میانگین | انحراف معیار |
|-------------------|---------|--------------|
| اعتماد بین شخصی | ۳/۰۱ | ۴/۲۱ |
| اعتماد نعیم یافته | ۲/۸۸ | ۶/۴۸ |
| اعتماد نهادی | ۲/۷۹ | ۵/۰۸ |
| اعتماد به محیط | ۲/۱۶ | ۳/۴۱ |
| امنیت اجتماعی | ۳/۰۵ | ۲/۸۰ |

ب: آماره های استنباطی

فرضیه اول: بین میزان اعتماد بین شخصی با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۴ رابطه بین میزان اعتماد بین شخصی با میزان احساس امنیت اجتماعی را نشان می دهد. از آن جایی که هر دو متغیر فاصله ای می باشند، برای بررسی رابطه بین آن ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. با در نظر گرفتن ضریب پیرسون (۰/۳۰۴) و سطح معناداری (۰/۰۰۱)، رابطه معناداری بین میزان اعتماد بین شخصی و میزان احساس امنیت اجتماعی در سطح ۹۵٪ اطمینان وجود دارد و فرضیه تأیید می شود. یعنی هر چه میزان اعتماد بین شخصی در جامعه بالاتر رود احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می یابد.

جدول ۴- نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین اعتماد بین شخصی با احساس امنیت اجتماعی

| آزمون آماری | اعتماد بین شخصی / احساس امنیت اجتماعی |
|-------------------------|---------------------------------------|
| ضریب همبستگی پیرسون (R) | ۰/۳۰۴ |
| سطح معناداری | ۰/۰۰۱ |
| تعداد پاسخگویان | ۳۸۴ |

Archive of SID

فرضیه دوم: بین میزان اعتماد تعمیم یافته با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۵ رابطه بین میزان اعتماد تعمیم یافته با میزان احساس امنیت اجتماعی را نشان می دهد. از آن جایی که هر دو متغیر فاصله ای می باشند، برای بررسی رابطه بین آن ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. با در نظر گرفتن ضریب پیرسون (۰/۳۶۸) و سطح معناداری (۰/sig/۰۰۰)، رابطه معناداری بین میزان اعتماد تعمیم یافته با میزان احساس امنیت اجتماعی در سطح ۹۵٪ اطمینان وجود دارد و فرضیه ما تأیید می شود. هرچه اعتماد تعمیم یافته شهروندان بیشتر باشد به تبع آن، احساس امنیت اجتماعی بالاتر خواهد بود.

جدول ۵- نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین اعتماد تعمیم یافته با احساس امنیت اجتماعی

| اعتماد تعمیم یافته / احساس امنیت اجتماعی | آزمون آماری |
|--|-------------------------|
| ۰/۳۶۸ | ضریب همبستگی پیرسون (R) |
| ۰/۰۰۰ | سطح معناداری |
| ۳۸۴ | تعداد پاسخگویان |

فرضیه سوم: بین میزان اعتماد نهادی با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۶ رابطه بین میزان اعتماد نهادی با میزان احساس امنیت اجتماعی را نشان می دهد. از آن جایی که هر دو متغیر فاصله ای می باشند، برای بررسی رابطه بین آن ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. با در نظر گرفتن ضریب پیرسون (۰/۱۳۹) و سطح معناداری (۰/sig/۰۲۸)، رابطه معناداری بین میزان اعتماد نهادی و احساس امنیت اجتماعی در سطح ۹۵٪ اطمینان وجود دارد و فرضیه ما تأیید می شود.



۶۴

جدول ۶- نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین اعتماد نهادی با احساس امنیت اجتماعی

| اعتماد نهادی / احساس امنیت اجتماعی | آزمون آماری |
|------------------------------------|-------------------------|
| ۰/۱۳۹ | ضریب همبستگی پیرسون (R) |
| ۰/۰۲۸ | سطح معناداری |
| ۳۸۴ | تعداد پاسخگویان |

فرضیه چهارم: بین میزان اعتماد به محیط با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۷ رابطه بین میزان اعتماد به محیط با میزان احساس امنیت اجتماعی را نشان می دهد. از آن جایی که هر دو متغیر فاصله ای اند، برای بررسی رابطه بین آن ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می شود. با در نظر گرفتن ضریب پیرسون (۰/۱۳۴) و سطح معناداری (۰/۰۲۷) (sig)، رابطه معناداری بین میزان اعتماد به محیط و احساس امنیت اجتماعی در سطح ۹۵٪ اطمینان وجود دارد و فرضیه ما تأیید می شود.

جدول ۷- نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین اعتماد به محیط با احساس امنیت اجتماعی

| اعتماد به محیط / احساس امنیت اجتماعی | آزمون آماری |
|--------------------------------------|-------------------------|
| ۰/۱۳۴ | ضریب همبستگی پیرسون (R) |
| ۰/۰۲۷ | سطح معناداری |
| ۳۸۴ | تعداد پاسخگویان |

فرضیه پنجم: بین متغیرهای زمینه ای (سن، جنسیت، اشتغال، درآمد) با میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۸ رابطه بین متغیرهای زمینه ای با میزان احساس امنیت اجتماعی را نشان می دهد. نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون متغیر زمینه ای سن (۰/۲۴۶) و سطح معناداری (۰/۰۰۱) (sig) نشان می دهد که با بالا رفتن سن، میزان اعتماد اجتماعی نیز بالا می رود. نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی

Archive of SID

پیرسون متغیر زمینه‌ای درآمد (۰/۰۱۵) و سطح معناداری (sig۰/۳۷۷) نشان می‌دهد که میزان درآمد رابطه‌ای با میزان احساس امنیت اجتماعی ندارد. نتایج حاصل از آزمون تی متغیر زمینه‌ای اشتغال (۱۲/۱۲۸-) و سطح معناداری (sig۰/۲۷۷) نشان می‌دهد که شغل پاسخ‌گویان رابطه‌ای با میزان احساس امنیت اجتماعی آنان ندارد. بین گروه‌های جنسی مردان و زنان به دلیل برابری واریانس هر دو گروه و سطح معناداری (sig۰/۲۶۸)، تفاوت معناداری نسبت به احساس امنیت اجتماعی وجود ندارد.

جدول ۸- نتایج آزمون بین متغیرهای زمینه‌ای با احساس امنیت اجتماعی

| آزمون‌های آماری (متغیرها در سطح فاصله‌ای) | | متغیرهای مستقل زمینه‌ای | ردیف | |
|---|---------------|----------------------------|-------------------------|------|
| آزمون پیرسون | | | | |
| رابطه یا عدم رابطه | سطح معناداری | ضریب همبستگی | | |
| رابطه وجود دارد | ۰/۰۰۱ | ۰/۲۴۶ | ۱ سن | |
| رابطه وجود ندارد | ۰/۳۷۷ | ۰/۰۱۵ | ۲ درآمد | |
| تفاوت یا عدم تفاوت معناداری | آزمون T مستقل | | متغیر مستقل زمینه‌ای | ردیف |
| | سطح معناداری | مقدار T | | |
| تفاوت معناداری وجود ندارد | ۰/۲۶۸ | -۱۱/۱۴۰ | جنسیت | ۱ |
| تفاوت معناداری وجود ندارد | ۰/۲۷۷ | -۱۲/۱۲۸ | اشتغال | ۲ |

تحلیل‌های آماری چندمتغیره

هدف این بخش یافتن میزان و سهم اثر هر یک از مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی به عنوان متغیر مستقل، در توجیه میزان احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. به دیگر سخن از طریق رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام^۱ به تعیین و پیش‌بینی درصد واریانس احساس امنیت اجتماعی پرداخته می‌شود، که در این تحلیل این

1. Stepwise



کار را از طریق وارد کردن مؤلفه متغیرهای مستقل در رگرسیون چند متغیره و برآورد میزان آن، انجام داده می شود.

جدول ۹: تجزیه واریانس رگرسیون چند متغیره احساس امنیت اجتماعی

| منبع تغییرات | درجه آزادی | مجموع مربعات | میانگین مربعات | کمیت F | سطح معناداری F |
|--------------|------------|--------------|----------------|--------|----------------|
| رگرسیون | ۱۷ | ۴۷۱۵/۳۷۹ | ۲۷۷/۳۷۵ | ۹/۴۸ | ۰/۰۰۰ |
| باقیمانده | ۳۶۷ | ۱۰۷۴۱/۲۳۹ | ۲۹/۲۶۷ | | |
| کل | ۳۸۴ | ۱۵۴۵۶/۶۱۸ | ۳۰۶/۶۴۲ | | |

معادله رگرسیونی پیش بینی احساس امنیت اجتماعی

برای ساختن معادله رگرسیونی پیش بینی احساس امنیت اجتماعی، متغیرهایی که در سطح فاصله ای و اسمی بوده اند و دارای رابطه با متغیر وابسته بوده اند را به عنوان متغیر مستقل و احساس امنیت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته وارد شدند. بررسی نتایج بدست آمده در جدول شماره ۱۰ بیانگر آن است، که معادله پیش بینی احساس امنیت اجتماعی می تواند $۰/۳۰۵$ درصد از واریانس متغیر وابسته را پیش بینی نماید، که این مطلب را R^2 به ما نشان می دهد.

مقدار R یا همبستگی بین مقادیری که به وسیله معادله پیش بینی می شوند و مقادیر واقعی وجود دارد یا به عبارت دیگر $۰/۵۵۲$ درصد مقادیری که پیش بینی می شود با مقادیر واقعی یکسان هستند. با توجه به سطح معناداری به دست آمده مقادیر در سطح بالاتر از ۹۹ درصد از لحاظ آماری معنادار می باشند. از آن جایی که مدل ما توانسته با استفاده از دو مؤلفه اعتماد بین شخصی و اعتماد تعمیم یافته، فقط $۳۰/۵$ درصد از واریانس متغیر وابسته را پیش بینی و $۶۹/۵$ درصد بقیه را نمی تواند پیش بینی کند، می توان گفت از قدرت پیش بینی متوسطی برخوردار است.

| نام متغیر | B | Beta | T | .Sig |
|---------------------------|--------|-------|--------|-------|
| اعتماد بین شخصی | ۱/۵۱۷ | ۰/۴۳۹ | ۹/۴۷۶ | ۰/۰۰۰ |
| اعتماد به محیط | ۰/۲۳۸ | ۰/۰۸۷ | ۱/۷۱۶ | ۰/۰۰۲ |
| اعتماد نهادی | ۰/۱۸۷ | ۰/۰۹۰ | ۱/۸۴۸ | ۰/۰۰۱ |
| اعتماد تعمیم یافته | ۰/۴۱۵ | ۰/۱۵۰ | ۳/۰۷۶ | ۰/۰۰۰ |
| سن | -۰/۰۰۷ | ۰/۰۰۸ | -۰/۲۱۱ | ۰/۰۰۵ |
| $R^2 = ۰/۳۰۵$ $R = ۰/۵۵۲$ | | | | |

نتیجه گیری

اعتماد اجتماعی یکی از موضوعات مهم اجتماعی است که پژوهش‌های بسیاری بر روی آن انجام گرفته است. به طور کلی اهمیت اعتماد در تعاملات اجتماعی تا بدان حد است که می‌توانیم بگوییم اگر اعتماد میان اعضای جامعه نباشد و یا اندک باشد؛ روابط پایدار میان اعضای جامعه کمتر برقرار می‌شود. بنابراین اعتماد پیش شرط هر تعامل اجتماعی مؤثر محسوب می‌شود و می‌تواند تعامل را از فرو غلطیدن در چاه رفتار ناهنجار بازدارد و باعث پیدایش امنیت روانی شود. در چنین شرایطی اعضای جامعه برای حرکت موفقیت آمیز اقتصادی، توسعه سیاسی و مشارکت اجتماعی با احساس امنیت شروع به فعالیت می‌کنند. این پژوهش با هدف بررسی میزان اعتماد اجتماعی و رابطه آن با شکل‌گیری احساس امنیت اجتماعی در شهر دزفول انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داد که افراد در روابط شخصی خود با دیگران انتظار دارند که حق و حقوق آنان رعایت شود، اگر احساس کنند که چنین امری از سوی طرف مقابل صورت نمی‌گیرد نسبت به او غیر قابل اعتماد می‌شوند، و در اغلب موارد در رفتارها و تعاملات خود رویکردی تدافعی می‌گیرند. این عدم اعتماد احتمالاً یکی از منابع اصلی فشارها و تنش‌هایی است که به تضاد منجر می‌شود. بنابراین بر اساس یافته‌ها بین اعتماد بین شخصی

و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. این نتیجه با نتیجه پژوهش زارع شاه آبادی و ترکان (۱۳۹۰)، مطابقت دارد. علاوه بر این، نظریه سرمایه اجتماعی پاتنام (۱۹۹۳) نیز این متغیر را تأیید می کند.

از دیگر نتایج پژوهش نقش اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی در احساس امنیت اجتماعی بود. براساس یافته های پژوهش، همبستگی معناداری بین متغیرهای اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی با احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر دزفول وجود دارد. درحالی که اعتماد بین شخصی، امنیت را در محدوده کوچکی فراهم می کند، اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی می تواند احساس امنیت عمومی تری را ایجاد کنند تا اعضای جامعه در کلیه تعاملات اجتماعی خود با سازمان ها، دولت، نیروی انتظامی، نهادهای اقتصادی و سایر اعضای جامعه، احساس امنیت و آرامش بکنند. پژوهش های نادری و دیگران (۱۳۸۹)، و عنایت و دیگران (۱۳۹۱)، نیز به اثبات رابطه بین اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی با احساس امنیت اجتماعی پرداخته است.

از دیگر متغیرهای مرتبط با احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان بالای ۱۸ سال شهر دزفول، اعتماد به محیط می باشد. احساس ناامنی در محیط به دلیل عدم وجود اعتماد اجتماعی در افراد به خاطر موقعیت و شرایط خاص حاکم بر جامعه می باشد. اعتماد اجتماعی پیش شرط هر تعامل اجتماعی مؤثر محسوب می شود و می تواند تعامل را از فرو غلطیدن در چاه رفتار ناهنجار بازدارد و باعث پیدایش امنیت روانی می شود. در چنین شرایطی اعضای جامعه برای حرکت موفقیت آمیز اقتصادی، توسعه سیاسی و مشارکت اجتماعی با احساس امنیت شروع به فعالیت می کنند. طبق نظریه فشار اجتماعی، تأثیر شرایط محیطی بر روی ابعاد امنیت اجتماعی یعنی امنیت جانی، امنیت مالی و غیره یکسان و یک جهت نیست. بر این اساس و مادامی که شهروندان ساکن شهر دزفول بتوانند ارگانیک رفتار خود را با محیط تطبیق دهند، همواره از احساس امنیت برخوردارند. نتایج پژوهش کاراکاس و دیگران (۲۰۱۰)، با این متغیر همخوانی دارد.

علاوه بر این در زمینه رابطه متغیرهای زمینه ای با احساس امنیت اجتماعی، نتایج نشان داد که بین سن پاسخ گویان و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. بدین صورت که با بالا رفتن سن افراد، میزان اعتماد اجتماعی آنان نیز بالا

Archive of SID

می رود. این در حالی است که متغیرهای زمینه‌ای جنسیت، درآمد و اشتغال رابطه معناداری با احساس امنیت اجتماعی در بین پاسخ‌گویان ندارند. البته نتایج پژوهش فقهی فرهنگد و زنجانی (۱۳۹۲)، حاکی از رابطه بین این متغیرها با احساس امنیت اجتماعی است.

اعتماد افراد به هم، اعتماد افراد به نهادها و دولت و برعکس، یعنی اعتماد دولت به شهروندان، سبب افزایش میزان احساس امنیت اجتماعی می‌شود. پیامد چنین امری مشارکت اجتماعی و عضویت داوطلبانه در سازمان‌های غیردولتی است. بنابراین مقوله احساس امنیت اگر چه متأثر از شرایط و وضعیت امنیت در یک شهر است اما دارای اهمیتی قابل توجه است. بنابراین سنجش چگونگی احساس امنیت در میان ساکنان یک منطقه به جهاتی عدیده باید مورد ارزیابی قرار گیرد. در پایان پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده در رابطه با احساس امنیت متغیرهای روانی-اجتماعی دیگر را هم به صورت ترکیبی و هم به صورت مفرد و جداگانه بررسی کنند. همچنین محدوده مکانی و دامنه سنی گسترده تری را برای اجرای پژوهش انتخاب شود تا پژوهش قابلیت تعمیم بالاتر و شمول بیشتری از جامعه را در بر گیرد.

پیشنهادات

بر اساس یافته‌های حاصله از پژوهش مبتنی بر رابطه بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل، پیشنهاداتی ارائه می‌گردد به این امید که مورد توجه مسئولین و دست‌اندرکاران ذیربط قرار گیرد:

■ با توجه به یافته‌های پژوهش، در خصوص اعتماد بین شخصی به عنوان یکی از متغیرهای پیش‌بینی کننده افزایش امنیت اجتماعی، تصویب سازوکارهای اجرایی لازم جهت افزایش سرمایه اجتماعی اعم از اعتماد عمومی و همبستگی اجتماعی در سطح شهر دزفول الزامی است.

■ با توجه به یافته‌های پژوهش، تأسیس و حمایت هر چه بیشتر از سازمان‌های مردم‌نهاد جهت پیشگیری و کاهش ضریب آسیب‌های اجتماعی و به تبع آن افزایش اعتماد تعمیم‌یافته و اعتماد نهادی نسبت به عواملی که مجری نظم عمومی هستند، موجب می‌شود تا اعضای جامعه در کلیه تعاملات اجتماعی خود با دیگر ارگان‌ها و سازمان‌ها، احساس امنیت و آرامش بیشتری کنند.

■ با توجه به یافته‌های پژوهش، افزایش کارایی نهادهای مجری قانون و حفظ



۶۹

نظم مانند پلیس و دادگستری و شوراهای حل اختلاف علاوه بر این که اعتماد اجتماعی را ارتقاء می دهند با برنامه های فرهنگی در زمینه پیشگیری از جرایم، هزینه های اجتماعی ناشی از درمان و کیفر را کاهش می دهند.

■ با توجه به یافته های پژوهش، افراد بالای سی سال از اعتماد اجتماعی بالاتری نسبت به افراد زیر سی سال برخوردارند و این مهم، نشان می دهد که خانواده، نظام آموزشی و همچنین سازمان های رسمی می بایست در فرایند اجتماعی شدن و نهادینه کردن اعتماد اجتماعی در بین این افراد سعی و کوشش بیشتری کرده و در روش های خود تجدید نظر کنند.

منابع

- امیر کافی، مهدی (۱۳۸۰). "اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن"، فصلنامه نمایه پژوهشی، سال پنجم، شماره ۱۸.
- باستانی، سوسن؛ کمالی، افسانه و صالحی، مریم (۱۳۸۷). "سرمایه اجتماعی شبکه و روابط متقابل بین شخصی"، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، سال ۱۶، شماره ۶۱. صص ۴۰-۸۱.
- بوزان، باری (۱۳۸۷). مردم، دولت‌ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: چاپ اول.
- تقی‌لو، فرامرز (۱۳۸۵)، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال نهم، شماره دوم، صص ۲۳۹-۲۵۷.
- ریتزر، جورج (۱۳۹۳). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- زارع شاه‌آبادی، اکبر و ترکان، رحمت‌الله (۱۳۹۰). "بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد"، مجله نظم و امنیت اجتماعی، دوره ۴، شماره ۲.
- ساروخانی، باقر و نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵). "امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران"، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲.
- علی‌پور، پروین؛ زاهدی، محمدجواد و شیانی، ملیحه (۱۳۸۸). "اعتماد و مشارکت (بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت در شهر تهران)"، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره دهم، شماره ۲. صص ۱۳۵-۱۰۹.
- عنایت، حلیمه؛ موحد، مجید و حیدری، اله رحم (۱۳۹۱). "مطالعه رابطه اعتماد و احساس امنیت اجتماعی در میان جوانان ۲۹-۱۵ سال ساکن شهرهای شیراز و یاسوج"، مجله جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره ۱.
- فقهی‌فرهمند، ناصر و زنجانی، سعید (۱۳۹۲). "ارتباط بین امنیت اجتماعی با مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفاه اجتماعی (مورد مطالعه: خانواده‌های شهر تبریز)"، فصلنامه تخصصی دانش انتظامی آذربایجان شرقی، سال دوم، شماره ۸.
- فوکویاما، فرانسیس (۱۳۸۶). پایان نظم: سرمایه اجتماعی و حفظ آن، ترجمه غلامعباس توسلی، تهران: حکایت قلم نوین.

- کامران، حسن و برآبادی، علی (۱۳۸۹). "بررسی امنیت شهری در شهرهای مرزی مطالعه موردی شهر تایباد"، فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، سال هشتم، شماره ۲۵.
- کرامتی، مهدی (۱۳۸۵). "بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مراکز استان‌های کشور (پیمایش دوم)"، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا، شماره ششم، صص ۴۸-۳۰.
- کلمن، جیمز (۱۳۷۷). بنیادهای نظریه اجتماعی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۹۲). تجدد و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نشر نی.
- مازلو، آبراهام (۱۳۷۲). انگیزش و شخصیت، ترجمه احمد رضوانی، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- محسنی تبریزی، علیرضا؛ معیدفر، سعید و گلابی، فاطمه (۱۳۹۰). "بررسی اعتماد اجتماعی با نگاهی نسلی به جامعه"، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره ۴، صص ۷۰-۴۱.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۳). وندالیسم، تهران: انتشارات آن.
- هزارجریبی، جعفر؛ کشوری، مصطفی؛ فاروقی، الهام و متقدم، عقیل (۱۳۹۳). "بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی شهر تهران)"، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۲۰، صص ۴۱-۲.
- Blanco, A. Diaz, D. (2007). "social order and mental health: a social well-being approach", Autonomia University of Madrid, psychology in Spain, vol. 5) .11)
- Karakus, O. Edmund, F. McGarrell, Basibuyuk, O. (2010). "Fear of crime among citizens of Turkey", Journal of Criminal Justice, No 38
- Lock Lee, L. (2005). Schemes and tools for social capital measurement as a proxy for intellectual capital measures. In Knowledge management tools and techniques: practitioners and experts evaluate KM solutions, Amsterdam: Elsevier Butterworth-

- Luhmann, N. (1973). Trust and Power, New York: John Wiley.
- Moller, B. (2000). National, Societal and Human security: Discussion-Case study of the Israel- Palestine Conflict in [http:// sociology82. blogfa. com](http://sociology82.blogfa.com).
- Putnam, R. D. (1993). “The Prosperous Community: Social Capital and Public Life” , The American Prospect, no 13.
- Sargeant, E. Murphy, K. Cherney, A. (2013). “Ethnicity, Trust and Cooperation with Police: Testing the Dominance of the Process-Based Model”, European Journal of Criminology Review, 4(11)
- Simmel, G. (1950). The Sociology of Georg Simmel. Translated by, K. H. Wolff. London: Free Press of Glencoe.
- Vornanen, R. Torronen, M. Niemela, P. (2009). Insecurity of young people: the meaning of insecurity as defined by -17-13 year – old Finns, Young, 419 -399 :(4) 17.